

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан юридичного факультету

Т.О. Коломоєць

(підпис)

(ініціали та прізвище)

2017

МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра

(назва освітнього ступеня)

спеціальності 081 право

(шифр, назва спеціальності)

освітньо-професійна програма правознавство

(назва)

Укладач Верлос Наталя Володимирівна к.ю.н., доцент кафедри

(ІПБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри конституційного та
трудового права
Протокол №1 від «22» серпня 2017 р.
Завідувач кафедри конституційного та
трудового права

Г.С. Журавльова

(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
Факультету юридичного

Протокол №1 від «05» вересня 2017 р.
Голова науково-методичної ради
факультету юридичного

І.В. Єна

(ініціали, прізвище)

2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>08</u> <u>право</u> (шифр і назва)	за вибором	
		Цикл дисциплін професійно орієнтовані	
Розділів – 2	Спеціальність <u>081</u> <u>право</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 90		2 -й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента –4,5	Освітньо-професійна програма «Правознавство»	Лекції	
		24 год.	
		Практичні	
	Рівень вищої освіти: бакалаврський	12 год.	
		Самостійна робота	
		54 год.	
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головна **мета** курсу «Муніципальне право» ознайомлення студентів у доступній для сприйняття та засвоєння формі з найважливішими муніципальними явищами і категоріями; надання загальних уявлень про теоретичні засади формування місцевого самоврядування та практичні проблеми функціонування місцевого самоврядування; ознайомлення із роллю, значенням та функціями самоврядування в цілому та місцевого самоврядування зокрема у процесах формування громадянського суспільства, соціально-правової державності та ринкової економіки; висвітлення особливостей окремих сфер суспільного життя, розвиток яких прямо залежить від місцевого самоврядування; підвищення рівня муніципальних знань, муніципальної свідомості та муніципальної культури майбутніх фахівців у правознавстві тощо.

Основні **завдання** курсу «Муніципальне право»: характеристика муніципального права як особливого комплексу наукових знань про місцеве самоврядування; ознайомлення зі змістом понять та категорій муніципалістики та сучасного муніципалізму; висвітлення особливостей окремих сфер суспільного життя, розвиток яких напряду залежить від місцевого самоврядування; характеристика основних напрямів впливу місцевого самоврядування на суспільні процеси тощо. У результаті вивчення курсу студент повинен

Знати:

- поняття, предмет, метод, сутність муніципального права;
- нормативно-правову регламентацію муніципального права
- основні етапи становлення та розвитку інституту місцевого самоврядування в Україні;
- правовий статус суб'єктів муніципального права;
- систему місцевого самоврядування України;
- гарантії та захист прав місцевого самоврядування;
- особливості відповідальності у муніципальному праві;
- види муніципальних систем у зарубіжних країнах.

Уміти:

- вільно володіти та користуватись понятійним апаратом з курсу «Муніципальне право»;
- користуватись нормативно-правовими актами, що регламентують порядок організації та діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування;
- опрацьовувати літературні джерела з метою систематизації знань у сфері муніципального права;
- вирішувати тематичні ситуаційні завдання з курсу;
- здійснювати правовий аналіз державних і муніципальних рішень з питань формування та організації діяльності місцевого самоврядування;
- готувати наукові доповіді з актуальних проблем сучасної муніципалістики.
- використовувати отримані знання з «Муніципального права» у професійній діяльності юриста чи муніципального службовця.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

Загальні компетентності

- Уміння думати абстрактно, аналізувати та синтезувати науково-теоретичну інформацію.
- Уміння працювати самостійно.
- Навички використання інформаційних та комунікативних технологій.
- Уміння адаптуватись у нових ситуаціях.
- Здатність до аналізу та синтезу науково-технічної, природничо-наукової та загальнонаукової інформації;

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- Вміти давати характеристику нормативним актам (правилам, інструкціям, положенням) підприємств, установ, організацій, органів державної влади, органів місцевого самоврядування.
- Вміти систематизувати нормативно-правові акти.
- Розробляти програмні документи, механізми їх реалізації, готувати звіти про результати діяльності відділу.
- Здатність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності на основі інформаційної і бібліографічної літератури із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій і з урахуванням основних вимог інформаційної безпеки.
- Вміння здійснювати наукові дослідження та розробляти поетапно за завданнями наукову тему відповідно до затверджених методик.
- Здатність здійснювати пошук, збереження, обробку й аналіз інформації з різних джерел і баз даних, представляти її в необхідному форматі з використанням інформаційних, комп'ютерних і мережевих технологій.
- Здатність використовувати професійно профільовані знання для аналітичної обробки даних, щодо системи чинного законодавства і моделювання відповідних правовідносин;
- Здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в сфері конституційного права для дослідження правових явищ і процесів.
- Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії й практики юридичних досліджень для освоєння теоретичних основ і методів у вирішенні своїх професійних завдань.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальнотеоретичні основи муніципального права

Тема №1: «Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна

Поняття, предмет та методи муніципального права. Співвідношення імперативного та диспозитивного методів правового регулювання муніципально-

правових відносин. Методи дозволу, дотримання, зобов'язання, рекомендацій та інші.

Система муніципального права. Муніципально-правові норми та муніципально-правові інститути. Класифікація муніципально-правових норм.

Джерела муніципального права: поняття, види та класифікація.

Муніципальне право як наука. Предмет, система, джерела. Функції та методологія науки муніципального права.

Муніципальне право як навчальна дисципліна: поняття, система.

Тема № 2 «Історико-теоретичні засади місцевого саоврядування: світовий та український досвід»

Зародження та розвиток місцевого самоврядування: історичний аспект. Додержавний період в розвитку місцевого самоврядування. Римські муніципії. Магдебурзьке право.

Поняття та сутність місцевого самоврядування. Основні науково-теоретичні підходи до визначення правової категорії «місцеве самоврядування».

Правова природа сучасних теорій та характеристика основних моделей місцевого самоврядування в світовій практиці. Теорія вільної громади. Громадівська теорія. Державницька теорія. Теорія муніципального дуалізму.

Принципи місцевого самоврядування України: поняття, види, правове закріплення. Принцип субсидіарності.

Конституційні засади взаємовідносин державної влади і місцевого самоврядування.

Тема № 3 «Правове регулювання статусу суб'єктів муніципально-правових відносин»

Поняття і види суб'єктів муніципального права. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти місцевого самоврядування. Політичні партії та громадські організації, органи державної влади (Президент, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, Конституційний Суд України, Прокуратура та ін.).

Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування: поняття, ознаки та види. Основні підходи до визначення правової категорії «територіальна громада»: дискусійність питання.

Функції і повноваження територіальної громади.

Тема №4 «Система місцевого самоврядування: поняття, структура, функції та повноваження»

Система органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Функції місцевого самоврядування. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Представницькі органи місцевого самоврядування. Склад, порядок формування та форми роботи місцевих рад.

Обласні та районні ради: особливості формування та функції.

Сільський, селищний, міський голова: порядок обрання, роль у системі місцевого самоврядування. Правовий статус старости як суб'єкта муніципально-правових відносин.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад.

Місце та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.

Асоціації та інші форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.

Тема №5 «Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування»

Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.

Місцевий референдум як форма безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Поняття місцевого референдуму та процедура проведення.

Поняття, види та правове регулювання місцевих виборів. Періодичність виборів. Виборчі система, що застосовуються на муніципальних виборах.

Організація і проведення загальних зборів громадян за місцем проживання

Місцеві ініціативи та громадські слухання: процедурні аспекти реалізації

Тема № 6 «Відповідальність за порушення норм муніципального права»

Поняття та види відповідальності у муніципальному праві. Підстави відповідальності. Форми відповідальності у муніципальному праві.

Особливості відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед державою, територіальною громадою, фізичними та юридичними особами.

Розділ 2. Правове регулювання організації та функціонування окремих інститутів муніципального права в Україні

Тема № 7 «Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост»

Правовий статус сільських, селищних, міських голів: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

Правовий статус голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, порядок обрання, функції та повноваження. Дострокове припинення повноважень голів місцевих рад: підстави та порядок проведення процедури.

Правовий статус голів міст Києва і Севастополя: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.

Акти локальної нормотворчості сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної у місті ради: поняття, види, правові наслідки.

Тема № 8 «Правовий статус місцевих рад»

Правовий статус сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

Обласні, районні та районні у містах ради: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

Організаційно-правові форми роботи місцевих рад.

Правове регулювання нормотворчої діяльності сільських, селищних, міських, районних, обласних, районних у містах рад: поняття, види та правові наслідки.

Статут територіальної громади як основний акт локальної нормотворчості: поняття, порядок прийняття та правові наслідки.

Тема № 9 «Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських рад»

Правовий статус виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.

Система виконавчих комітетів місцевих рад: порядок формування, основні функції та повноваження, організація роботи. Відділи та управління виконавчих комітетів місцевих рад.

Взаємовідносини органів місцевого самоврядування з місцевими органами державної влади (районною та обласною державними адміністраціями та територіальними органами центральних органів виконавчої влади).

Акти виконавчих органів місцевого самоврядування: поняття, види, правові наслідки.

Тема № 10 «Правовий статус депутатів місцевих рад»

Поняття та правова характеристика статусу депутатів місцевих рад в Україні. Характеристика депутатського мандату (вільний та імперативний депутатський мандат).

Функції та повноваження депутата місцевої ради.

Організаційно-правові форми здійснення функцій та повноважень депутатів місцевих рад. Депутатський звернення. Депутатське запитання.

Поняття та види гарантій діяльності депутатів місцевих рад.

Співвідношення статусу депутатів місцевих рад і статусу народних депутатів України

Тема № 11 «Правове регулювання статусу посадових осіб місцевого самоврядування (муніципальних службовців)»

Муніципальна служба: поняття та основні засади правового регулювання. Право на службу в органах місцевого самоврядування. Муніципальні службовці: права, обов'язки та порядок проходження служби.

Порядок проведення атестації муніципальних службовців. Припинення служби в органах місцевого самоврядування.

Відповідальність за порушення законодавства про муніципальну службу.

Кадрова політика щодо муніципальної служби: поняття, проблеми та перспективи розвитку.

Тема № 12 «Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування в Україні»

Поняття та об'єкти комунальної власності. Порядок передачі об'єктів права державної та комунальної власності.

Оренда комунального майна. Фінанси місцевих органів влади структурні елементи та функції. Проблеми розмежування земель державної та комунальної власності.

Порядок формування та структура місцевих бюджетів. Доходи і видатки місцевих бюджетів.

Місцеві податки і збори. Фінансовий контроль у сфері місцевого самоврядування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	ус бо го	у тому числі				усь го	у тому числі			
		л	с/п	інд	с.р.		л	с/п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема №1: «Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна»	6	2	–		4					
Тема № 2 «Історико-теоретичні засади місцевого самоврядування: світовий та український досвід»	8	2	2		4					
Тема № 3 «Правове регулювання статусу суб'єктів муніципально-правових відносин»	6	2	–		4					
Тема №4 «Система місцевого самоврядування: поняття, структура, функції та повноваження»	10	2	2		6					
Тема №5 «Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування»	8	2	2		4					
Тема № 6 «Відповідальність за порушення норм муніципального права»	6	2	–		4					
Разом за розділом 1	44	12	6		26					
Тема № 7 «Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної,	8	2	2		4					

районної в місті ради, старост»										
Тема № 8 «Правовий статус місцевих рад»	10	2	2		6					
Тема № 9 «Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських рад	6	2	–		4					
Тема № 10 «Правовий статус депутатів місцевих рад»	8	2	2		4					
Тема № 11 «Правове регулювання статусу посадових осіб місцевого самоврядування (муніципальних службовців)»	6	2	–		4					
Тема № 12 «Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування»	8	2	–		6					
Разом за розділом 2	46	12	6		28					
Усього годин	90	24	12		54					

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна	2	
2.	Історико-теоретичні засади місцевого самоврядування: світовий та український досвід	2	
3.	Правове регулювання статусу суб'єктів муніципально-правових відносин	2	
4.	Система місцевого самоврядування: поняття, структура, функції та повноваження	2	
5.	Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування	2	
6.	Відповідальність за порушення норм муніципального права	2	
7.	Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост	2	
8.	Правовий статус місцевих рад	2	
9.	Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських рад	2	
10.	Правовий статус депутатів місцевих рад	2	
11.	Правове регулювання статусу посадових осіб місцевого самоврядування (муніципальних службовців)	2	
12.	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування	2	
	Разом	24	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна	–	
2.	Історико-теоретичні засади місцевого	2	

	самоврядування: світовий та український досвід		
3.	Правове регулювання статусу суб'єктів муніципально-правових відносин	–	
4.	Система місцевого самоврядування: поняття, структура, функції та повноваження	2	
5.	Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування	2	
6.	Відповідальність за порушення норм муніципального права	–	
7.	Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост	2	
8.	Правовий статус місцевих рад	2	
9.	Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських рад	–	
10.	Правовий статус депутатів місцевих рад	2	
11.	Правове регулювання статусу посадових осіб місцевого самоврядування (муніципальних службовців)	–	
12.	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування	–	
	Разом	12	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Муніципальне право як галузь права, наука та навчальна дисципліна	4	
2.	Історико-теоретичні засади місцевого самоврядування: світовий та український досвід	4	
3.	Правове регулювання статусу суб'єктів муніципально-правових відносин	4	
4.	Система місцевого самоврядування: поняття, структура, функції та повноваження	6	
5.	Правове регулювання основних форм участі територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування	4	
6.	Відповідальність за порушення норм муніципального права	4	

7.	Правовий статус сільських, селищних, міських голів, голів районної, обласної, районної в місті ради, старост	4	
8.	Правовий статус місцевих рад	6	
9.	Правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських рад	4	
10.	Правовий статус депутатів місцевих рад	4	
11.	Правове регулювання статусу посадових осіб місцевого самоврядування (муніципальних службовців)	4	
12.	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування	6	
	Разом	54	

Індивідуальне науково-дослідне завдання

До індивідуального завдання входять такі види робіт:

1. **Тестові завдання:** самостійно складіть тестові завдання з теми із посиланням на конкретні джерела отриманої інформації (не менше 20 тестів).
2. **Самостійно розробити презентацію з теми.** Опрацюйте теоретичний матеріал з теми індивідуальної роботи, а результати оформити у вигляді презентації, яка повинна містити не менше 20 слайдів.
3. **Термінологічний словник** (не менше 20-ти термінів).
4. **Скласти задачі** (не менше 5–ти)

№ з/п	Тема індивідуальної роботи	Індивідуальне завдання
1.	Муніципально-правові норми та муніципально-правові інститути. Класифікація муніципально-правових норм.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
2.	Джерела муніципального права: поняття, види та класифікація.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
3.	Поняття та сутність місцевого самоврядування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
4.	Правова природа сучасних теорій та характеристика основних моделей місцевого самоврядування в світовій практиці.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
5.	Принципи місцевого самоврядування України: поняття, види, правове закріплення.	Тести, задачі, термінологічний словник,

		презентації, кросворди
6.	Функції та повноваження місцевого самоврядування в Україні.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
7.	Система органів та посадових осіб місцевого самоврядування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
8.	Функції місцевого самоврядування	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
9.	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
10.	Представницькі органи місцевого самоврядування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
11.	Склад, порядок формування та форми роботи місцевих рад.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
12.	Обласні та районні ради: особливості формування та функції.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
13.	Сільський, селищний, міський голова: порядок обрання, роль у системі місцевого самоврядування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
14.	Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
15.	Місце та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
16.	Асоціації та інші форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
17.	Основні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
18.	Поняття та система гарантій місцевого самоврядування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
19.	Поняття та види відповідальності у муніципальному праві. Підстави відповідальності.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
20.	Особливості відповідальності органів та	Тести, задачі,

	посадових осіб місцевого самоврядування	термінологічний словник, презентації, кросворди
21.	Правовий статус сільських, селищних, міських голів: поняття, порядок обрання, функції та повноваження.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
22.	Акти локальної нормотворчості: поняття, види, правові наслідки.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
23.	Муніципальні службовці: права, обов'язки та порядок проходження служби.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
24.	Правовий статус сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
25.	Обласні, районні та районні у містах ради: поняття, порядок формування, функції та повноваження.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
26.	Правовий статус виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад: поняття, порядок формування, функції та повноваження.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
27.	Поняття та правова характеристика статусу депутатів місцевих рад в Україні. Характеристика депутатського мандату.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
28.	Муніципальна служба: поняття та основні засади правового регулювання.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
29.	Міжмуніципальне співробітництво: поняття, форми, зміст.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
30.	Електронний урядування як інноваційна форма муніципального управління: сутність, методи та принципи його організації	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди

8. Види контролю і система накопичення балів

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів з «Муніципального права» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за **100-бальною шкалою**.

Завдання **ПК** оцінюються в діапазоні від **0 до 60 балів**.

ПКЗ оцінюються в діапазоні від **0 до 40 балів**. ПКЗ з муніципального права проводиться у формі іспиту з ключових питань, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати знання з даного предмета з сучасними соціальними і правовими проблемами оцінюються в діапазоні від **0 до 20 балів**. До екзаменаційного білета включаються, як правило, 3 питання з Конституційного права зарубіжних країн. До ПКЗ входить індивідуальне завдання, яке оцінюється в діапазоні від **0 до 20 балів**

	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1.	Підготовка завдання самостійної творчої роботи	2	8	16
2.	Контрольне тестування	4	5	20
3.	Виступи, обговорення та дискусії на семінарських заняттях	8	3	24
4.	Індивідуальна робота	1	20	20
5.	Екзамен в письмовому вигляді	1	20	20
Усього		18		100

Критерії поточного контролю (ПК) (від 0 до 60 балів)

Бальна система застосовується для стимулювання активності студентів. Ця система балів вводиться з метою заохочування студентів до планомірної, систематичної роботи по вивченню теоретичного матеріалу, передбаченого даною дисципліною

Критерії оцінювання на практичних заняттях:

3 бали виставляються студенту тоді, коли всі завдання виконані правильно, у відповідності до вимог;

2 бали виставляються студенту тоді, коли він виявляє розуміння основних понять, положень і фактів, проте завдання виконані не в повному обсязі або містять помилки;

1 бали виставляється студенту тоді, коли домашня підготовка та завдання виконані частково.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
		Залік
A	90 – 100 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	

C	75 – 84 (добре)	Не зараховано
D	70 – 74 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)	

9. Рекомендована література

Основна:

1. Верлос Н.В. Муніципальне право: практикум для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Правознавство» / Н.В. Верлос. – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 100 с.
2. Бровченко Н.В. Муніципальне право: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Правознавство» / Н.В. Бровченко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 118 с.
3. Батанов О.В. Муніципальне право України: підручник. – Х.: Одисей, 2008. – 528 с.
4. Бібліотека практичних рекомендацій з питань формування спроможних територіальних громад / Серьогін С.М., Липовська Н.А., Дрешпак В.М., Тертишна О.А.. – ДРІДУ НАДУ, 2015. – 38 с.
5. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право): Навч. посіб. – К.: Атіка, 2000. – 303 с.
6. Гураль П.Ф., Заяць І.Я., Софінська І.Д. Муніципальне право України: Плани семінарських занять. Завдання для самостійної роботи. Для студентів юридичного факультету. – Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2015. – 67 с.
7. Кампо В.М. Місцеве самоврядування в Україні. – К.: Ін-Юре, 1997. – 34 с.
8. Кампо В.М. Практикум з муніципального права: Навч. посіб. Видання друге, доповнене. – К.: Атіка, 2003. – 80 с.
9. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 304 с.
10. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. (Основи муніципального права): Навч. посіб. – К.: Арарат-центр, 2001. – 176 с.
11. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2003. – 672 с.
12. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування: Навч. посіб. 3-тє видання доповнене і перероблене. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 432 с.
13. Любченко П.М. Муніципальне право України: навч. посіб. / П.М. Любченко. – Харків: ФІНН, 2012. – 496 с.

14. Муніципальне право України / За ред. В.Ф.Погорілка, О.Ф.Фрицького. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
15. Муніципальне право України: Підручник / За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф.Фрицького. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.

Додаткова:

1. Баймуратов М.О. Від римський муніципій – до сучасного місцевого самоврядування / Михайло Баймуратов: право як буття вченого. Збірник наукових праць до 55-річчя професора М.О.Баймуратова / Упорядник та відп. ред.. Ю.О.Волошин. – К.: Логос, 2009. – С.67-68.
2. Баймуратов М.О. Григор'єв В.А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення і розвитку в Україні. – Одеса: Юридична література, 2003. – С.54.
3. Бальцій Ю. Правовий статус міського голови в Україні / Одеська національна юридична академія. – О.: Фенікс, 2007. – 176 с.
4. Батанов О.В. Муніципальне влада в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / відп. Ред.. М.О.Баймуратов. – К.: Юридична думка, 2012. – 656 с.
5. Гулина В.В. Роль місцевого самоуправління в розвитку основ демократії // Вестник Поморского университета. Серия. Гуманитарные и социальные науки. – 2009. – №5. – С.107.
6. Делія Ю.В. Муніципальний правотворчий процес в Україні: поняття та стадії // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2009. - №1. – С.70.
7. Дітковська М.Ю. Упровадження новітніх інформаційних технологій в органах державної влади і місцевого самоврядування // Теорія та практика державного управління. – 2008. – Вип.3 (22). – С.2.
8. Дробот І. Стан конституційно-правового гарантування місцевого самоврядування: зарубіжний досвід // Демократичне врядування. – 2008. – Вип.1.
9. Камінська Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз. – К.: КНТ, 2010. – С.21-22.
10. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право України. – К.: Атіка, 2003. – С.313.
11. Крушановський С. Асоціації органів місцевого самоврядування України як елемент децентралізованої системи влади // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2008. - № 2 (12). – С.80.
12. Куйбіда В.С. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку місцевої демократії. – Хмельницький: ХУУП, 2008. – 467 с.
13. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. – К.: МАУП, 2004. – 432 с.
14. Кулешов О.О. Деякі особливості становлення і розвитку інституту місцевого самоврядування в Україні // Форум права. – 2010. - №4. – С.543-548.
15. Липатов Э.Г. Принципы местного самоуправления – системообразующие факторы муниципального права // Вестник Поволжской академии государственной службы им. П.А.Столыпина. – 2004. – №7. – С.93.
16. Мамочка В.В. Загальносоціальні гарантії місцевого самоврядування в Україні

- // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2009. - №2. – С.82.
17. Матеріали до загальноукраїнського круглого столу «Перспективи реформування місцевого самоврядування в Україні» (м.Київ 27 травня 2010 р.)
  18. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. – Л.: Літопис, 2002. – С.30.
  19. Проблеми сучасної муніципалістики : навч. посіб. / За заг. ред. О. В. Батанова. – К. : Академія муніципального управління, 2012. – 292 с..
  20. Україна. Оцінка системи врядування. Березень 2006 р. (Неофіц. перекл. з англ.). – К.: SIGMA, 2006. – С.85.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського
3. <http://www.auc.org.ua/> – Асоціація міст України
4. <http://vassr.org/index.php/ua/> – Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
5. <http://uaor.org.ua> – Українська асоціація районних та обласних рад
6. <http://www.rada.zp.ua> – Запорізька обласна рада
7. <http://www.meria.zp.ua/test/> – Запорізька міська рада

Погоджено з навчальним відділом

« ____ » _____

_____